

## PHÂN TÍCH VÀ CẢM NHẬN TIẾNG CHỬI CỦA CHÍ PHEO TRONG TÁC PHẨM “CHÍ PHEO” – NAM CAO

### 1. Dàn ý phân tích tiếng chửi của Chí Phèo trong tác phẩm "Chí Phèo" của Nam Cao

#### a. Mở bài:

- Giới thiệu tác giả Nam Cao và tác phẩm "Chí Phèo".
- Giới thiệu nhân vật Chí Phèo.

#### b. Thân bài:

- Kết cấu trần thuật: Tác giả đưa tiếng chửi lên đầu truyện với mục đích để lại sự độc đáo và ấn tượng cho người đọc. Tác giả đã không sử dụng cách kể chuyện theo khuôn khổ truyền thống mà theo kết cấu hồi tưởng, những tình tiết mở đầu cực kỳ bất ngờ và khiến người đọc thực sự lôi cuốn.

- Nghệ thuật: Nghệ thuật trần thuật qua nhiều ngôi khác nhau:

- + Kể chuyện theo giọng chửi bực tức của Chí Phèo.
- + Kể chuyện theo giọng dân làng thờ ơ, hờ hững.
- + Kể chuyện theo giọng trần thuật của tác giả.

- Tiếng chửi tăng cấp:

+ Ban đầu là chửi đơn thuần chửi chung như chửi “trời”, “đời”, “tất cả làng Vũ Đại”, “chửi đũa nào không chửi nhau với hần”, “chửi đũa để ra hần”.

+ Tăng cấp về cảm xúc của nhân vật mỗi lúc một tăng dần như: “Tức mình”, “Tức thật!”, “Thế này thì tức thật!”, “Tức chết đi được mất”.

-> Thể hiện cảm xúc của nhân vật mỗi lúc một tăng theo và bi kịch của Chí Phèo ngày càng bi thảm.

- Ý nghĩa tiếng chửi: Qua tiếng chửi, Nam Cao đặt ra một nghịch lý trước người đọc: Chí Phèo say hay tỉnh? Rõ ràng ông đã khẳng định “cứ rượu say là hần chửi”. Nhưng nếu đó là tiếng chửi của một người say và mất hết ý thức, tại sao lại lớp lang rành mạch (sự tăng cấp giữa các đối tượng), tại sao vẫn nhận ra “thân hần khổ đến nông nỗi này”. Say mà tỉnh, tỉnh mà say, đó là trạng thái lưỡng phân của hình tượng Chí Phèo, qua đó Nam Cao hé lộ cho người đọc thấy được ý thức tỉnh táo của Chí Phèo sau cái vô thức của kẻ say, nỗi đau con người sau hình thù quỷ dữ, khát vọng lương thiện sau những hành động, lời nói côn đồ, ác độc.

- Ngay ở đoạn văn tiếng chửi mở đầu tác phẩm, tác giả đã trình bày ba bi kịch chính của Chí Phèo, và đó cũng là nền tảng triển khai những bi kịch này xuyên suốt tác phẩm:

- + Bi kịch số phận: Cả cuộc đời Chí Phèo chỉ là con số không, không cha không mẹ không gia đình, không tài sản của cải.
- + Bi kịch tha hóa: Cùng với việc đánh mất nhân hình, tiếng chửi và hành động rạch mặt ăn vạ, đập phá, đâm chém chính là những biểu hiện của quá trình “lưu manh hóa”, dần biến Chí Phèo thành “Con quỷ dữ của làng Vũ Đại”.
- + Bi kịch bị tước đoạt quyền làm người: Tiếng chửi của Chí Phèo không có một lời đáp. Bởi vì, tất cả dân làng Vũ Đại đều không xem Chí Phèo là con người.

- Đặc sắc nghệ thuật trần thuật của Nam Cao qua đoạn tiếng chửi:

+ Kết cấu đi thẳng vào vấn đề chính: trong tiếng chửi hội tụ các vấn đề quan trọng mà tác giả muốn triển khai. Cách dẫn dắt cuốn hút, hấp dẫn người đọc.

+ Cách kể chuyện đa chủ thể: bằng lời nửa trực tiếp, tiếng chửi vừa có điểm nhìn của Nam Cao, vừa có điểm nhìn của Chí Phèo, vừa có điểm nhìn của làng Vũ Đại. Đoạn văn là tổng hòa của các cuộc đối thoại: cuộc đối thoại dân chủ giữa nhà văn và bạn đọc; cuộc đối thoại giữa tác giả và nhân vật; cuộc đối thoại vô vọng giữa Chí Phèo và dân làng Vũ Đại...

**c. Kết bài:** Nêu cảm nhận của em về tiếng chửi của Chí Phèo.

## 2. Phân tích tiếng chửi của Chí Phèo trong tác phẩm "Chí Phèo" của Nam Cao

Nước ta từng có một giai đoạn hết sức cơ cực và lầm than, vào thời gian đó các nhà văn thường tái hiện cuộc sống khổ cực, lầm than ấy vào những trang văn của mình. Giai đoạn trước Cách mạng tháng Tám có thể xem là giai đoạn lầm than và nhiều đớn đau nhất trong lịch sử của dân tộc, và cũng chính trong cái thời thế ấy đã xuất hiện nhiều cây bút xuất sắc đưa nền văn học hiện thực của nước nhà bước lên một tầm cao mới với hàng loạt những cái tên nổi bật với các tác phẩm xuất sắc, ví như Ngô Tất Tố với "Tắt đèn", Nguyễn Công Hoan với "Kép Tư Bền", Vũ Trọng Phụng với "Kỹ nghệ lấy Tây", "Số đỏ" và một loạt các tác phẩm trào phúng, phê phán khác về lối sống thượng lưu ở Hà Thành. Trong đó đề tài người nông dân, người trí thức trong xã hội cũ luôn là các đề tài được nhiều tác giả lựa chọn và khai thác nhất, trong đó có nhà văn Nam Cao nổi tiếng với Chí Phèo và Đòi thừa. Mà có lẽ có thể gọi Chí Phèo là đỉnh cao của văn học hiện thực trước cách mạng tháng Tám, với những đớn đau bi kịch đến tột cùng của người nông dân trong xã hội cũ. Cả mạch truyện người ta không chỉ ám ảnh xót xa với cuộc đời đầy bất hạnh của Chí Phèo thông qua giọng văn vừa lạnh lùng, vừa đớn đau của Nam Cao mà trong đó người ta còn rất mực ấn tượng với tiếng chửi của nhân vật này.

Mở đầu truyện "Chí Phèo" Nam Cao đã khắc họa thành công nhân vật Chí Phèo với tiếng chửi không ngừng. Hình ảnh ban đầu của Chí Phèo trong truyện ngắn cùng tên đã được Nam Cao phác họa như vậy đó - toàn chửi là chửi, và trong suốt cả truyện, Chí Phèo cũng bị Nam Cao bắt phải chửi đi chửi lại rất nhiều lần, chửi luôn mồm không ngừng nghỉ.

"Hắn chửi trời và đòi. Hắn chửi cả làng Vũ Đại. Hắn chửi tất cả những đứa nào không chửi nhau với hắn. Nhưng cũng mặc, ai mà hoài hơi, tức mình hắn chửi đứa nào để ra chính hắn, lại càng không ai cần! Và hắn lấy thế làm ức lắm; bởi vì người ta không thể chửi nhau một mình; chửi nhau một mình thì còn văn vẻ gì!"...

Những cụm từ cảm thán như: "tức thật", "tức chết đi được mắt", "mẹ kiếp",... cũng những cụm từ mang ý nghĩa phủ định như: "chắc nó trừ mình ra", "không ai ra điều", "không biết" đã diễn tả thành công giọng điệu phẫn uất, căm hờn của một cái tôi cô đơn, bị ruồng bỏ. Những cụm từ cảm thán ấy đã bộc lộ được cảm xúc của Chí một cách chân thực và rõ nét. Và khác với lối văn phong hoa mỹ, chau chuốt, Nam Cao sử dụng lối nói gần gũi, thân thiết với người đọc. Cũng phải thôi vì đối với một người như Chí, phải sử dụng cái tiếng chửi thô, sơ, nguyên bản mới thể hiện được hết con người. Cũng như ông Hai trong Làng của Kim Lân, Chí là một người nông dân với lối ngôn ngữ thuần Việt. Nhưng qua lối chửi của Chí, mùi lưu manh như hiện rõ trong từng câu từng chữ.

Khi đọc truyện ngắn của Nam Cao, người đọc luôn phải xót xa và rơi nước mắt cho những nhân vật lầm than, đường cùng trong những trang viết của Nam Cao. Nước mắt dường như đã gắn liền với truyện ngắn của Nam Cao. Ông tỏ ra sùng bái, tin tưởng vào giọt nước mắt - sự thiện lương của con người đến độ gần như không có một câu chuyện nào không có chi tiết giọt nước mắt. Giọt nước mắt chính là bi kịch cuộc đời của một nhân vật. Và phải chăng,

tiếng chửi của Chí cũng là một hình thức khác của tiếng khóc. Hình thức này độc đáo hơn, tiêu cực hơn nhưng lại đậm phần chân thực, đau đớn hơn.

Nam Cao đã khắc họa nhân vật Chí Phèo cùng tiếng chửi đời, chửi làng Vũ Đại nhằm thể hiện thái độ lên án thực tại xã hội lúc bấy giờ. Như vậy thông qua tiếng chửi của Chí Phèo ta có một nhận định rằng giọng văn của Nam Cao là một giọng văn lạnh lùng, nhưng chất chứa đầy những đớn đau, phản ánh một hiện thực bế tắc của người nông dân trước Cách mạng tháng Tám, khi họ chưa thể tìm ra cho mình một lối thoát, và ngay cả chính bản thân tác giả cũng chưa thể tìm ra lối thoát cho nhân vật của mình. Tiếng chửi ấy chất chứa tất cả những đớn đau trong suốt cuộc đời đầy bi kịch của Chí Phèo, đồng thời gợi mở ra chủ đề của tác phẩm, bên trong cái chất văn lạnh lẽo, hiện thực gay gắt là những nỗi xót xa, cay đắng thương cảm cho nhân vật chính cũng như cho chính những người nông dân ở xã hội cũ.

### 3. Cảm nhận tiếng chửi của Chí Phèo trong tác phẩm "Chí Phèo" của Nam Cao

Nam Cao là nhà văn để lại rất nhiều đóng góp cho nền văn học Việt Nam, ông khắc họa rõ nét cuộc sống cơ cực của người dân trước Cách mạng tháng Tám. Thoát khỏi dòng văn học trữ tình nhằm tô hồng cuộc sống, Nam Cao bước chân đến với những người nông dân nghèo, có số phận đáng thương. Và ông đã vô cùng thành công khi bước vào trái tim người đọc với truyện ngắn "Chí Phèo" - hình ảnh một người nông dân từ chất phác, hiền lành đến tha hoá cả về nhân hình lẫn nhân tính. Khác với dòng ngôn ngữ bác học, văn phong chau chuốt, mượt mà, Nam Cao gây ấn tượng cho độc giả bằng hàng loạt tiếng chửi xuyên suốt tác phẩm. Tiếng chửi ấy để lại cho ta một nỗi thấm thía về một kiếp người nhưng lại bị cự tuyệt quyền làm người.

"Hắn vừa đi vừa chửi. Bao giờ cũng thế, cứ rượu xong là hắn chửi. Bắt đầu chửi trời, có hề gì? Trời có của riêng nhà nào? Rồi hắn chửi đời. Thế cũng chẳng sao: Đời là tất cả nhưng cũng chẳng là ai. Tức mình hắn chửi ngay tất cả làng Vũ Đại. Nhưng cả làng Vũ Đại ai cũng nhủ: "Chắc nó trừ mình ra!". Không ai lên tiếng cả. Tức thật! Ô thế này thì tức thật! Tức chết đi được mất! Đã thế, hắn phải chửi cha đứa nào không chửi nhau với hắn. Nhưng cũng không ai ra điều. Mẹ kiếp! Thế thì có phí rượu không? Thế thì có khổ hắn không? Không biết đứa chết mẹ nào đẻ ra thân hắn cho hắn khổ đến nông nỗi này! A ha! Phải đấy hắn cứ thế mà chửi, hắn chửi đứa chết mẹ nào đẻ ra thân hắn, đẻ ra cái thằng Chí Phèo? Mà có trời biết! Hắn không biết, cả làng Vũ Đại cũng không ai biết."

Và bây giờ là lúc tìm hiểu tại sao Nam Cao lại để cho nhân vật của mình có những tiếng chửi đớn đau và uất hận đến thế. Điều đó đã được hé lộ một phần trong chính những tiếng chửi của Chí Phèo ở phần đầu của tác phẩm. Cuộc đời của hắn đã khởi đầu với một con số không tròn trĩnh, không cha không mẹ, không nhà cửa, không lai lịch, gốc gác. Khi vừa mới lọt lòng đã bị bỏ rơi, rồi bị truyền tay hết người này sang người khác, cuối cùng lớn lên trong cái nôi đùm bọc của làng Vũ Đại. Thế nhưng thật may sao, vốn có một xuất thân bất hạnh, thiếu thốn như thế nhưng Chí Phèo lại có thể trở thành một chàng trai 20 tuổi lương thiện, thật thà, hứng chí làm ăn, với ước mơ giản dị, vợ dệt vải, chồng cày cấy, dăm ba sào ruộng, nuôi lợn,...

Sự lương thiện của Chí đã bị chính cái xã hội lúc bấy giờ chà đạp, phủ nhận, Chí cũng là một người nông dân lương thiện như bao người khác. Thế nhưng đớn đau thay sự lương thiện tốt đẹp ấy của Chí đã bị chà đạp, tàn phá bởi sự lẳng lơ đĩ thõa của một người đàn bà, và lòng ghen tuông mù quáng của tên chồng bất lực, sợ vợ là Bá Kiến. Chí Phèo bị đổ oan, vào tù độ 7, 8 năm, cái nhà tù thực dân ấy nó không khiến con người ta tốt lên mà trái lại nó biến một người lương thiện, thành một tên bặm trợn, nghiện rượu, thích ăn thịt chó. Từ đó Chí Phèo bị trượt dài trên con đường tội lỗi, tha hóa nhân hình, nhân phẩm, hắn đến trước

cửa nhà của kẻ đã tống hấn vào tù rồi liều mạng rạch mặt ăn vạ, tiếng chửi của hấn không ai đáp lại mà chỉ có “một thằng say rượu với ba con chó dữ”. Lời thuật lại ấy của Nam Cao đã báo hiệu quãng đời tha hóa thành quỷ dữ của Chí Phèo. Từ đó trở đi, Chí Phèo sống một cuộc đời bê tha, đâm thuê chém mướn cho Bá Kiến, bán rẻ nhân cách để kiếm những đồng bạc lẻ phục vụ cho những cuộc rượu say sưa hết ngày này qua tháng nọ. Nếu như bi kịch của Chí Phèo chỉ dừng lại ở việc mồ côi, vào tù rồi tha hóa nhân cách thì có lẽ truyện của Nam Cao đã chẳng trở thành kiệt tác của nền văn học hiện thực lúc bấy giờ, và tiếng chửi của Chí Phèo cũng chẳng day dứt và ám ảnh mãi trong tâm trí độc giả cho đến tận ngày hôm nay. Giá trị của tác phẩm thực sự được đánh dấu và đẩy lên cao ở việc Nam Cao thể hiện bi kịch bị từ chối quyền làm người của Chí Phèo, một kẻ gặp được tình yêu của cuộc đời.

Nam Cao đã xây dựng nhân vật Thị Nở nhằm thức tỉnh sự lương thiện ở Chí nhưng dường như đã thất bại hoàn toàn. Thị Nở đã làm sống lại trong hấn những ước mơ tuổi hai mươi, và hấn đã trông mong Thị mang hấn trở về với thế giới loài người, thoát khỏi cái kiếp làm con quỷ dữ của làng Vũ Đại. Thế nhưng tất cả đã bị dập tắt bởi lời nói cay nghiệt của bà cô Thị Nở, và cả cái tức giận dờn hơi của Thị, tất cả đã thức tỉnh Chí Phèo về thân phận, bi kịch đớn đau của mình, cuối cùng hấn chọn cách kết thúc cuộc đời trong đau đớn. Như vậy từ tất cả các bi kịch của Chí Phèo, đặc biệt là ở bi kịch bị từ chối quyền làm người ta mới vỡ lẽ ra rằng Chí Phèo khao khát được hòa nhập vào thế giới loài người, khao khát được giao tiếp, thế nhưng không ai nói chuyện với hấn, hấn đành chửi, chửi để mong người ta chửi lại cũng được, để chứng minh ít ra hấn vẫn là con người và người ta vẫn còn muốn đáp lại hấn. Và đến tột cùng của sự đớn đau, khi đã không còn ai chửi nhau với hấn, Chí Phèo mới thốt lên trong đau đớn rằng ai đã sinh ra cái thân hấn để hấn khổ đến thế này.

Có rất nhiều những tác phẩm hướng đến cuộc sống bé tắc, cùng đường của những người nông dân vào đầu những thế kỷ XX, người ta đã coi chị Dậu là hình mẫu tiêu biểu cho những số phận khổ cực của người nông dân: bị ép buộc, phải bán con, bán chó,... Xong, Chí Phèo xuất hiện như một cơn sóng mới xô đi hình ảnh đó, chiếm lấy ngôi vị "người nông dân với số phận bi thảm nhất": bị tha hóa cả về nhân hình lẫn nhân tính, bị cự tuyệt quyền làm người. Có thể nói, Nam Cao đã phản ánh thật xuất sắc xã hội đương thời thối nát, buộc con người muốn sống được thì phải tha hóa.